

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ
кафедра отоларингології

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

в.о. директора Навчально-наукового інституту
безперервної підготовки лікарів
д.мед.н. професор Юрій СУХІН

_____ 202__ р.

**НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ТА ПРОГРАМА ЦИКЛУ СТАЖУВАННЯ ЗА ФАХОМ
«ОТОЛАРИНГОЛОГІЯ»**

(форма навчання – очно-заочна з елементами дистанційної освіти)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Складник освіти: післядипломна освіта, стажування

Спеціальність: Отоларингологія

Контингент слухачів: лікарі-отоларингологи, які мають перерву в практичній діяльності до 3 років

Лекції – 8 годин (дистанційно)

Семінари – 34 годин (дистанційно)

Практичні заняття – 110 години (очно)

Іспит – 4 години (у т.ч. комп'ютерний контроль рівня знань – 2 години)

Всього – 156 годин

Тривалість навчання – 1 місяць

Робоча навчальна програма складена на підставі типового навчального плану та уніфікованої робочої програми циклу стажування за фахом «Отоларингологія» співробітниками кафедри оториноларингології ОНМедУ.

Розробники:

- професор Євчев Ф.Д.
- асистент Добронравова І.В.
- асистент Євчева А.Ф.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри отоларингології ОНМедУ
Протокол № 1 від «28» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри отоларингології
професор

Сергій ПУХЛІК

Схвалено предметною цикловою методичною комісією Навчально-наукового інституту безперервної підготовки лікарів ОНМедУ
Протокол № 4 від «03» вересня 2024 р.

Голова предметної циклової методичної комісії
Навчально-наукового інституту
безперервної підготовки лікарів ОНМедУ

Сусанна ТИХОНОВА

Робоча програма переглянута та затверджена на засіданні кафедри отоларингології ОНМедУ

Протокол № _____ від «_____» _____ 202__ р.

Завідувач кафедри отоларингології
професор

Сергій ПУХЛІК

Робоча програма переглянута та затверджена на засіданні кафедри отоларингології ОНМедУ

Протокол № _____ від «_____» _____ 202__ р.

Завідувач кафедри отоларингології
професор

Сергій ПУХЛІК

ВСТУП

Навчальна програма призначена для перепідготовки лікарів - спеціалістів за фахом «Отоларингологія» і є нормативним документом, в якому визначається зміст навчання на циклі стажування, встановлюються вимоги до обсягу та рівня професійної перепідготовки фахівця.

Мета циклу стажування – перепідготовка лікарів-отоларингологів, які мають перерву у практичній діяльності до 3 років. відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики лікаря-спеціаліста зі спеціальності «Отоларингологія».

Також метою циклу стажування з отоларингології є ознайомлення з основними досягненнями, насамперед, організації ЛОР-допомоги населенню України, питань діагностики та сучасних методів лікування захворювань ЛОР-органів, набуття необхідних для практики навичок та знань з невідкладної допомоги, основ клінічної фармакології.

Зміст програми охоплює весь обсяг теоретичних знань, умінь і практичних навичок, необхідних лікарю - спеціалісту отоларингологу для самостійної роботи з надання кваліфікованої допомоги хворим.

Для виконання даної програми в процесі навчання передбачена очно-заочна форма навчання з елементами дистанційної освіти. Лекції проводяться дистанційно, семінарські заняття також дистанційно, в режимі науково-практичних конференцій. З найбільш актуальних тем програми лікарі готують реферати, які обговорюються на семінарах. На практичних заняттях лікарі під керівництвом викладача опановують практичні навички з оториноларингології та суміжних дисциплін.

За бажанням курсантів може бути спланована позааудиторна самостійна робота слухачів, яка не включається в навчальний план. Самостійна позааудиторна робота слухача над засвоєнням навчального матеріалу може виконуватися у бібліотеці, навчальних кабінетах кафедри, клініці. У необхідних випадках ця робота проважиться відповідно до заздалегідь складеного графіка, що гарантує можливість індивідуального доступу курсанта до необхідних дидактичних засобів.

Для виявлення рівня знань і навичок слухачів після кожного розділу проводиться проміжний контроль, за комп'ютерною тестовою програмою або інший вид контролю за рахунок годин, передбачених на семінарські заняття. Для заключного іспиту використовують атестаційну комп'ютерну тестову програму, затверджену Міністерством охорони здоров'я України та в ході реалізації програми передбачається заключний контроль рівня знань в формі іспиту (співбесіди), перелік питань, що виноситься на іспит додається.

Лікарі, які закінчили навчання на циклі стажування, підлягають атестації на визначення рівня знань та практичних навичок з присвоєнням звання лікаря - спеціаліста за фахом «Отоларингологія».

Результат и навчання на циклі стажування за фахом «Отоларингологія»

Лікар-оториноларинголог повинен знати:

1. Загальні знання:

- основи законодавства про охорону здоров'я та основні директивні документи, якими керується оториноларингологічна служба у своїй діяльності;
- організаційну структуру оториноларингологічної служби, організацію роботи швидкої та невідкладної допомоги при ЛОР-захворюваннях;
- проведення аналізу основних показників діяльності ЛОР-відділення;
- правові питання діяльності лікаря отоларинголога;
- питання організації ЛОР-допомоги в екстремальних умовах (епідемії, землетруси, потопа);
- принципи санітарно-просвітньої роботи.

2. Спеціальні знання:

- топографічну і клінічну анатомію верхніх дихальних шляхів і вуха у віковому аспекті;
- фізіологію ЛОР-органів; взаємний зв'язок функціональних систем організму і рівні їх регуляції;
- клінічні і функціональні методи дослідження в отоларингології;
- причини виникнення патологічних процесів верхніх дихальних шляхів і вуха; механізм їх розвитку і клінічні прояви у віковому аспекті;
- клінічну симптоматику, діагностику і лікування основних захворювань носа і приносних пазух, зовнішнього, середнього і внутрішнього вуха, глотки, гортані, трахеї і стравоходу, їх профілактику у віковому аспекті;
- принципи надання невідкладної допомоги при ургентній ЛОР-патології;
- клінічну симптоматику граничних станів в оториноларингології;
- принципи підготовки хворих до операції і ведення в післяопераційному періоді;
- питання асептики;
- засоби і методи знеболювання при оториноларингологічних операціях;
- основи фармакотерапії в оториноларингології, показання і протипоказання до санаторно-курортного лікування ЛОР-хворих;
- дієтотерапія при ЛОР-захворюваннях;
- обладнання операційних, хірургічних інструментарій, який використовується при різних операціях на ЛОР-органах;
- основи експертизи тимчасової і постійної неприцездатності.

Лікар-оториноларинголог повинен вміти:

- отримати інформацію про захворювання, виявити загальні і специфічні ознаки захворювання, особливо у випадках, що потребують невідкладної допомоги, або інтенсивної терапії;
- оцінити важкість стану, прийняти необхідні міри для виведення хворого з цього стану, встановити об'єм і послідовність реанімаційних заходів, надати необхідну термінову допомогу при анафілактичному шоку, гострій кровотечі, гострій серцевій і дихальній недостатності, гострих інтоксикаціях;
- визначити необхідність і об'єм спеціальних методів дослідження (лабораторних, рентгенологічних, функціональних та інш.), інтерпретувати їх результати;
- провести диференційну діагностику захворювань ЛОР-органів, обґрунтувати клінічний діагноз, план обстеження хворого, показання та протипоказання до операції;

- обґрунтувати план лікування хворих з патологією ЛОР-органів;
- обґрунтувати найбільш доцільний план операції при даній патології, виконати її в необхідному об'ємі;
- розробити схему післяопераційного ведення хворого, профілактику післяопераційних ускладнень;
- проводити диспансеризацію населення і оцінювати її ефективність;
- скласти звіт про свою роботу, дати її аналіз;
- пальпацію, перкусію носа і приносових порожнин;
- передню риноскопію;
- середню риноскопію;
- задню риноскопію;
- читати рентгенограми, томограми, МРТ, КТ ЛОР-органів;
- дослідити дихальну і нюхову функції носа, взяти мазки із ЛОР-органів;
- провести пункцію верхньощелепної порожнини;
- трепанацію лобної пазухи;
- дослідити носоглотку ендоскопом;
- провести пальцьове дослідження носоглотки;
- провести орофарингоскопію;
- провести дослідження смакової функції;
- дослідити піднебінні мигдалики;
- дослідити гортаноглотку;
- провести пальпацію гортані, трахеї та граничних областей;
- непряму ларингоскопію;
- мікроларингоскопію;
- стробоскопію;
- пальпацію і перкусію сосковидного відростка;
- отоскопію;
- отомікроскопію;
- зондове обстеження перфорації над барабанної порожнини;
- дослідити прохідність слухової труби;
- провести акуметрію;
- розшифрувати тональну і надпорогову аудіограму;
- тимпанограму, данні акустичного рефлексу;
- оцінити спонтанні вестибулярні розлади;
- обстежити вестибулярний апарат (обертальна, калорична, пресорна, отолітова проби);
- аналізувати ністагм;
- проводити координаційні проби;
- провести ішемізацію слизової оболонки носа;
- промивання порожнини носа та приносових пазух методом переміщення лікувальних розчинів;
- хемокаустику нижніх носових раковин;
- гальванокаустику нижніх носових раковин;
- ультразвукову дезінтеграцію нижніх носових раковин;
- кріодеструкцію нижніх носових раковин;
- вазотомію нижніх носових раковин;
- промивання лакун піднебінних мигдаликів;

- видалити стороннє тіло з носа, глотки, зовнішнього слухового ходу;
- інфільтративну анестезію при операціях верхніх дихальних шляхів і вуха;
- видалити шляхом вимивання сірчаний корок;
- провести аплікаційну анестезію носа, глотки, гортані і вуха;
- ендоларингеальне вливання лікувальних розчинів;
- видалити стороннє тіло з гортані і гортаноглотки;
- виконати пункцію та розтин гематоми і абсцесу переділки носа, гематоми вушної раковини, паратонзиллярного і парафарингіального абсцесів;
- тимпанопункцію;
- транстимпанальне введення лікувальних розчинів;
- продування слухових труб по Політцеру;
- катетеризацію слухової труби з введенням лікувальних розчинів у слухову трубу;
- провести пневмомасаж барабаних перетинок;
- парамеатальну блокаду;
- зупинку носової кровотечі;
- задню і передню тампонаду носа;
- редресацію носа;
- репозицію кісткових відламків носа;
- зупинити кровотечу з глотки;
- зупинити кровотечу з вуха;
- біопсію ЛОР-органів;
- розтин абсцесу переділки носа;
- розтин заглоткового абсцесу;
- розтин паратонзиллярного абсцесу;
- розтин гематоми і абсцесу вушної раковини;
- обробку і зашивання ран;
- поліпотомію носа і видалення хоанального поліпа;
- нижню і середню конхотомію;
- операції на перегородці носа;
- гайморотомію;
- видалити фіброму гортані;
- аденотомію;
- тонзилотомію;
- тонзилектомію;
- конікотомію;
- трахеостомію;
- венесекцію, венепункцію;
- внутрішньо серцеве введення ліків;
- штучне дихання "рот в рот";
- визначення групи крові, скритого гемолізу донорської крові і сумісності крові донора і реципієнта;
- трансфузію крові і лікувальних розчинів;
- десмургію в оториноларингології;
- оформити амбулаторну картку хворого;
- оформити історію хвороби.

Прелік практичних навичкою та оперативних втручань

№ з/п	Назва та кількість	Ступінь оволодіння
1	Зібрати анамнез і оцінити скарги, анамнестичні дані при захворюваннях ЛОР-органів	+++
2	Провести загальне обстеження хворих	+++
3	Провести спеціальне обстеження ЛОР-органів у хворого	+++
	а) передню риноскопю	+++
	б) середню риноскопю	+++
	в) задню риноскопю	+++
	г) фарингоскопію	+++
	д) непрямую ларингоскопію	+++
	е) отоскопію	+++
	Провести отомікроскопію	+++
	Виконати промивання аттика	+++
4	Визначити барофункцію слухової труби	+++
5	Провести катетеризацію слухової труби	+++
6	Взяти мазки з ЛОР-органів	+++
7	Визначити дихальну функцію носа	+++
8	Провести ольфактометрію	+++
9	Провести біопсію при пухлинах вуха, носа, глотки, гортані	+++
10	Вимивання сірчаного корка	+++
11	Усунути поліп і грануляції з вуха	++
12	Тимпанопункція	++
13	Парацентез і тимпанотомія	+++
14	Шунтування барабанної порожнини	+
15	Антромастоїдотомія	+
16	Перев'язка хворих після антромастоїдектомії	+++
17	Перев'язка хворих після загально порожнинної операції на вусі	++
18	Передня і задня тампонада носа	+++
19	Пункція верхньощелепної порожнини і введення дренажної трубки	+++
20	Електрокаустика нижніх носових раковин	+++
21	Кріодеструкція нижніх носових раковин	++
22	Поліпотомія носа	+++
23	Лікування гематоми переділки носа, отгематоми	+++
24	Розтин абсцесу переділки носа	+++
25	Конхотомія	+++
26	Етмоїдотомія	++
27	Підслизова резекція переділки носа	++
28	Трепанопункція лобної порожнини	++
29	Гайморотомія	++
30	Редресація носа	+++
31	Аденотомія	+++
32	Промивання лакун піднебінних мигдаликів	+++
33	Тонзілотомія	++
34	Тонзілектомія	+++
35	Розтин паратонзиллярного абсцесу, заглоткового абсцесу	++
36	Видалення сторонніх тіл із носа, глотки, зовнішнього слухового ходу	+++
37	Видалення папілом і фібром гортані	++

38	Конікотомія	+++
39	Трахеостомія	+++
40	Бужування стравоходу (профілактичне)	++

Примітка:

"+" - ознайомлений;

"++" - засвоїв;

"+++" - оволодів

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ЦИКЛУ СТАЖУВАННЯ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЯ»

Тривалість навчання – 1 місяць (156 годин)

Мета навчання: підготувати лікаря – отоларинголога до підтвердження звання та визначити рівень його знань та умінь, відповідно до кваліфікаційних вимог

№	назва курсу	кількість навчальних годин				
		Л	С	П	ККЗ	Іспит
1	Організація оториноларингологічної допомоги населенню		4		-	-
2	Клінічна анатомія і фізіологія ЛОР -органів та методи їх дослідження		2	2	-	-
3	Захворювання ЛОР – органів	6	18	86	-	-
4	Пухлини верхніх дихальних шляхів та вуха		4	4	-	-
6	Травми, сторонні тіла ЛОР – органів і невідкладна допомога при них	2	2	6	-	-
7	Основи аудіології та сурдології		2	2		
8	Основи отоневрології			2		
9	Основи фоніатрії			2	-	-
10	Професійні хвороби вуха та верхніх дихальних шляхів		2	4	-	-
		8	34	110		
					2	2
	ВСЬОГО			156 годин		

ПЕРЕЛІК ЛЕКЦІЙ

№	назва лекції	год	обладнання
1	Гострі та хронічні захворювання вуха та їх ускладнення.	2	мультимедійне забезпечення
2	Хвороби носа та приносових пазух. Риногенні внутрішньочерепні та внутрішньоорбітальні ускладнення.	2	мультимедійне забезпечення
3	Хвороби глотки, гортані, трахеї, стравоходу.	2	мультимедійне забезпечення
4	Травми, сторонні тіла ЛОР – органів і невідкладна допомога при них.	2	мультимедійне забезпечення
ВСЬОГО		8	

ПЕРЕЛІК СЕМІНАРІВ

№	тема заняття	год	обладнання
1	Історичні етапи розвитку оториноларингології в Україні. Організація ЛОР – служби на сучасному етапі.	2	мультимедійне забезпечення
2	Питання управління, економіки, планування та санітарної статистики в оториноларингологічній службі. Правові основи ЛОР – допомоги.	2	мультимедійне забезпечення
3	Клінічна анатомія і фізіологія ЛОР -органів та методи їх дослідження	2	мультимедійне забезпечення
4	Негнійні захворювання вуха. Запальні захворювання вуха. Гострий гнійний середній отит. Мастоїдит. Отоанtrit.	2	мультимедійне забезпечення
5	Хронічний гнійний середній отит. Методи консервативного і хірургічного лікування хворих на ХГСО.	2	мультимедійне забезпечення
6	Отогенні внутрішньочерепні ускладнення. Клініка. Методи діагностики та лікування.	2	мультимедійне забезпечення
7	Отогенні внутрішньочерепні ускладнення. Методи хірургічного лікування.	2	мультимедійне забезпечення
8	Риніти. Класифікація.Форми. Методи діагностики та лікування.	2	мультимедійне забезпечення
9	Гострі та хронічні синусити. Методи діагностики та лікування. Риногенні внутрішньоорбітальні та внутрішньочерепні ускладнення.	2	мультимедійне забезпечення
10	Гострі та хронічні фарингіти. Аденоїди. Клініка, діагностика, лікування.	2	мультимедійне забезпечення
11	Гострі та хронічні тонзиліти, їх ускладнення. Особливості перебігу гострого тонзиліту при інфекційних хворобах та хворобах крові.	2	мультимедійне забезпечення
12	Гострий ларингіт. Гострий стенозуючий ларинготрахеобронхит у дітей. Клініка, діагностика, лікування.	2	мультимедійне забезпечення
13	Травми, сторонні тіла ЛОР – органів і невідкладна допомога при них	2	мультимедійне забезпечення
14	Нейросенсорна приглуховатість та глухота. Кохлеарна імплантація.	2	мультимедійне забезпечення
15	Доброякісні пухлини ВДШ і вуха. Доброякісні пухлини глотки,гортані.	2	мультимедійне забезпечення
16	Злоякісні пухлини ВДШ і вуха. Злоякісні пухлини глотки,	2	мультимедійне

	гортані.		забезпечення
17	Професійні хвороби вуха та верхніх дихальних шляхів	2	мультимедійне забезпечення
ВСЬОГО		34	

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№	тема заняття	год
1	Сучасні методи дослідження ЛОР – органів.	2
2	Робота в сурдокабінеті. Тональна порогова і надпорогова аудіометрія. Мовна і ігрова аудіометрія. Динамічна імпедансометрія. Слухові викликані потенціали.	2
3	Захворювання зовнішнього вуха. Зовнішній отит (фурункул, розлите запалення зовнішнього слухового проходу). Опикі та відмороження вуха.	2
4	Отомікози. Клініка, діагностика, лікування.	2
5	Гострий середній отит. Етіологія, патогенез, класифікація, клініка.	2
6	Мастоїдит. Патогенез, діагностика, лікування.	2
7	Хронічний гнійний середній отит. Етіологія, патогенез, класифікація, клініка.	2
8	Методи консервативного лікування хворих на ХГСО.	2
9	Методи хірургічного лікування хворих на ХГСО. Функціонально – реконструктивна хірургія ХГСО.	2
10	Отогенні внутришньочерепні ускладнення. Отогенний менінгіт.	2
11	Отогенні внутришньочерепні ускладнення. Абсцес мозку ту мозочка. Отогенний синустромбоз і сепсис.	2
12	Негнійні захворювання зовнішнього вуха. Сальпінгоотит. Секреторний середній отит. Адгезивний середній отит, тимпаносклероз.	2
13	Лабіринтит. Клініка, діагностика, лікування.	2
14	Отосклероз. Клініка, діагностика, лікування.	2
15	Нейросенсорна приглухуватість і глухота. Клініка, діагностика, лікування	2
16	Хвороба Мен'єра. Клініка, діагностика, лікування	2
17	Окремі питання отоневрології: черепно-мозкова травма, неврінома VIII пари ЧМН, невропатія лицевого нерва	2
18	Захворювання зовнішнього носа. Фурункул носа. Сікоз входу в ніс. Відмороження та опикі носу. Діагностика, ускладнення, лікування.	2
19	Гострий нежить. Клініка, діагностика, лікування.	2
20	Хронічний нежить. Вазомоторний ринит. Озена	2
21	Алергічний риніт. Клініка, діагностика, лікуванн.	2
22	Хірургічні методи лікування гіпертрофічного нежитю: електрокаустика, кріодеструкція, ультразвукова дезінтеграція, лазеродеструкція нижніх носових раковин, конхотомія.	2
23	Гостре запалення верхньощелепної пазухи, консервативне лікування, показання до хірургічного лікування.	2
24	Хронічне запалення верхньощелепної пазухи. Класифікація, діагностика форм. Консервативне та хірургічне лікування.	2
25	Гострі синусити. Класифікація, клініка, діагностика, лікування.	2
26	Хронічні синусити. Класифікація, клініка, діагностика, лікування.	2
27	Внутришньочерепні риногенні ускладнення. Риногенний менінгіт. Риногенні абсцеси мозку. Тромбоз кавернозного синуса. Абсцес мозку.	2
28	Орбітальні риногенні ускладнення. набряк повік, періостит, субперіос-тальний абсцес. Флегмона орбіти. Ретробульбарний абсцес.	2
29	Гострий та хронічний фарингіт. Клініка, діагностика, лікування.	2
30	Гіпертрофія піднебних мигдаликів. Показання до тонзилотомії.	2

	Гіпертрофія носоглоткового мигдалика.	
31	Аденоїдит. Аденоїдні розрощення. Консервативні та хірургічні методи лікування аденоїдиту. Показання до аденотомії.	2
32	Гострі захворювання горла. Ангіна. Класифікація ангін. Специфічні та неспецифічні ангіни. Клініка, діагностика, лікування	2
33	Симптоматика, діагностика, диф. діагностика гострих вторинних тонзилітів при захворюваннях системи крові (інфекційному моноклеозі, агранулоцитозі, аліментарно - токсичній алейкії, лейкозах).	2
34	Ускладнення гострих тонзилітів: паратонзиліт, паротонзиллярний абсцес, латерофарингеальний абсцес, тонзилогенний медіастиніт, сепсис.	2
35	Хронічний тонзиліт. Класифікація, місцеві ознаки, види декомпенсації. Методи консервативного лікування хронічного тонзиліту.	2
36	Хірургічне лікування хронічного тонзиліту. Показання для тонзилектомії. Методи підготовки до операції. Можливі ускладнення під час і після тонзилектомії.	2
37	Кріотонзилектомія. Показання. Техніка кріооперацій. Динаміка загальних та місцевих реакцій на кріовплив.	2
38	Гострий ларингіт. Гострий стенозуючий ларинготрахеобронхіт у дітей. Клініка, діагностика, лікування.	2
39	Хронічний ларингіт. Клініка, діагностика, лікування.	2
40	Стеноз гортані. Причини розвитку гострих і хронічних стенозів. Клінічні форми, принципи лікування. Конікотомія, трахеотомія	2
41	Захворювання голосового апарату. Методи лікування пацієнтів з розладами голосу.	2
42	Функціональні розлади гортані. Параліч гортані.	2
43	Набряк гортані. Запальний набряк гортані. Незапальний набряк гортані. Алергічний набряк гортані. Причини, клініка, діагностика та методи лікування набряку гортані.	2
44	Фізіотерапевтичні методи лікування при захворюваннях гортані. Застосування УЗ-дезінтеграції та лазера при лікуванні захворювань гортані.	2
45	Клінічні зміни горла при гострих інфекційних захворюваннях. Діфтерія горла. Скарлатина. Кір. Вірусна ангіна.	2
46	Дифтерія гортані. Клініка, методи діагностики і лікування. Сучасні нормативні документи по ранньому виявленню та профілактиці дифтерії	2
47	Фарингомікоз (лептотріхоз). Діагностика, клініка, лікування.	2
48	Інфекційні гранульоми верхніх дихальних шляхів та вуха: туберкульоз, склерома, сифіліс.	2
49	Доброякісні пухлини вуха, носа, біляносових пазух, глотки. Поліпи, папіломи, фіброми, ангіоми, епітеліоми, остеоми. Юнацька ангіофіброма основи черепа.	2
50	Передракові стани ЛОР-органів. Злоякісні пухлини носа, біляносових пазух, глотки. Рак гортані.	2
51	Травми та сторонні тіла вуха. Поєднані травми вуха і черепа.	2
52	Травми і сторонні тіла носа та приносових пазух. Носові кровотечі. Причини, методи зупинки, показання до перев'язки магістральних судин. Поєднані травми носа, орбіти і черепа.	2
53	Травми глотки, гортані, трахеї. Методи усунення сторонніх тіл. Кровотечі. Опіки стравоходу, лікування. Езофагоскопія. Ускладнення.	
54	Професійні ураження ВДШ і вуха.	2
55	Експертиза тимчасової непрацездатності в оториноларингології.	2
ВСЬОГО		110

Матеріально-технічні умови реалізації програми – навчальні аудиторії для проведення лекційних, семінарських та практичних занять, мультимедійне обладнання, навчальні і мультимедійні програми (фільми, слайди, таблиці, муляжі, інструментарій), операційні, перев'язочні, маніпуляційні кабінети на практичних базах медичних організацій і підрозділів відповідного профілю.

Навчально-методичне забезпечення програми – навчально-методичні розробки, алгоритми обстеження пацієнтів, алгоритми надання невідкладної допомоги, медична та статистична документація.

Форми оцінки знань та критерії успішності

Поточний контроль: усне опитування, тестування, оцінювання виконання практичних навичок, оцінювання комунікативних навичок під час рольової гри, розв'язання ситуаційних клінічних завдань, оцінювання активності на занятті.

Заключний контроль: в формі іспиту - вирішення ситуаційних завдань, оцінка оволодіння практичними навичками та вміннями, співбесіда.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

1. Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:
 - методи: опитування, вирішення ситуаційної клінічної задачі;
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
2. Оцінка практичних навичок та маніпуляцій з теми заняття:
 - методи: оцінювання правильності виконання практичних навичок;
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
3. Оцінювання роботи із пацієнтом з теми заняття:
 - методи: оцінювання: а) комунікативних навичок спілкування з пацієнтом, б) правильність призначення та оцінки лабораторних та інструментальних досліджень, в) дотримання алгоритму проведення диференціального діагнозу, г) обґрунтування клінічного діагнозу, д) складання плану лікування;
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
«5»	Слухач вільно володіє матеріалом, бере активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, впевнено демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
«4»	Слухач добре володіє матеріалом, бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з деякими помилками, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
«3»	Слухач недостатньо володіє матеріалом, невпевнено бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з суттєвими помилками.
«2»	Слухач не володіє матеріалом, не бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, не демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень.

Слухач допускається до іспиту за умови виконання вимог навчальної програми.

Критерії успішності

Критерієм успішності виконання програми навчання є висновок екзаменаційної комісії – іспит «склав». За результатами іспиту слухач отримує сертифікат встановленого зразку.

Перелік питань, що виносяться на іспит (співбесіду)

1. Клінічна анатомія, фізіологія та методи дослідження ЛОР – органів.
2. Лімфаденоїдне кільце глотки. Будова піднебінного мигдалика. Функції лімфаденоїдного глоткового кільця.
3. Стравохід: будова стінки, кровопостачання, лімфовідтік, іннервація стравоходу.
4. Гостре запалення середнього вуха. Клініка, діагностика, методи лікування.
5. Мастоїдит. Атипові форми мастоїдиту. Клініка, діагностика, методи лікування.
6. Хронічний гнійний середній отит. Різновиди ХГСО, їх основна відмінність.
7. Методи консервативного і хірургічного лікування хронічного гнійного середнього отиту.
8. Шляхи розповсюдження гнійної інфекції з порожнини вуха до порожнини черепа, та фактори, які цьому сприяють.
9. Отогенні внутрішньочерепні ускладнення. Клініка, діагностика, послідовність і тактика лікувальних заходів при ОВУ.
10. Отогенні внутрішньочерепні ускладнення. Методи консервативного і хірургічного лікування.
11. Негнійні хвороби вуха. Патогенез, клініка, діагностика, основні принципи лікування.
12. Хвороби зовнішнього носа. Клініка, діагностика, лікування.
13. Хронічний риніт. Його форми, клініка, діагностика, принципи лікування.
14. Гострі та хронічні синусити. Клініка, діагностика, лікування.
15. Алергічний нежить. Діагностика, методики ідентифікації алергенів. У чому полягає специфічна імунотерапія?
16. Носові кровотечі. Основні причини, клініка, діагностика, лікування.
17. Орбітальні і внутрішньочерепні ускладнення риногенного характеру. Клініка, діагностика, основні принципи лікування.
18. Гострий та хронічний фарингіт. Клініка, діагностика, методи лікування.
19. Тонзиліт. Класифікація, діагностика, диференційна діагностика, загальні принципи обстеження та лікування. Ускладнення.
20. Хронічний тонзиліт. Клінічні форми, місцеві ознаки, види декомпенсації. Методи лікування. Ускладнення.
21. Гострий та хронічний ларингіт. Клініка, діагностика, лікування.
22. Стеноз гортані. Визначення поняття, причини, стадії, принципи лікування.
23. Діфтерія ЛОР - органів. Клініка, діагностика, диференційна діагностика, методи лікування.
24. Опіки стравоходу. Причини, перша допомога.
25. Інфекційні гранульоми ЛОР - органів, методи діагностики, лікування.
26. Пухлини ЛОР - органів. Клініка, діагностика, диференційна діагностика, основні методи лікування.
27. Кровотечі ЛОР - органів. Клініка, діагностика, методи зупинки кровотеч.
28. Сторонні тіла ЛОР - органів. Клініка, діагностика, методи усунення сторонніх тіл.
29. Травми ЛОР – органів. Клініка, діагностика, лікування.
30. Невідкладні стани в отоларингології.

Рекомендована література

Основна:

1. Попович В.І. Сучасні стандарти лікування гострих запальних захворювань ЛОР - органів (Рекомендації). – Київ, 2019. – 80 с.
2. Євчев Ф.Д., Пухлік С.М., Титаренко О.В., Євчева А.Ф., Гаєвський В.В. Сучасна невідкладна допомога хворим із гострими та хронічними захворюваннями ЛОР-органів та при їх ускладненнях. Одеса: Олді +; 2023. 273 с.
3. Попович В.І., Кошель І.В., Пухлік С.М. Запальні та незапальні захворювання верхніх дихальних шляхів : навч.-метод. посіб. для студентів, інтернів вищ. мед. навч. закл. та лікарів. Київ: ТОВ Доктор-Медіа-Груп; 2024. 176 с.
4. Науменко О.М., Васильєв В.М., Дєєва Ю.В., Безшапочний С.Б. Невідкладна допомога в оториноларингології: навчальний посібник // Всеукраїнськб спеціалізоване видавництво «Медицина». – 2019. – 144с.
5. Бабінець Л.С., Бездітко П.А., Пухлік С.М. та ін Сімейна медицина: у 3 кн.:підручник. Кн.3. Спеціальна частина. Поліпрофільність загальної лікарської практики. – к., 2017. – 680 с.
6. Мітін Ю.В., Науменко О.М., Дєєва Ю.В., Шевчук Ю.В., Островська О.О. Посібник до практичних занять з оториноларингології для викладання за кредитно-модульною системою: Навчальний посібник. – К.: ВСВ «Медицина», 2019. – 136 с.
7. Попович В.І., Кошель І.В., Пухлік С.М. Риніти: сучасні клінічні рекомендації. Практичні аспекти : навчальний посібник. Київ:ТОВ Доктор-Медіа-Груп; 2023. 108 с.
8. Заболотний Д.І., Мітін Ю.В., Безшапочний С.Б., Дієва Ю.В. Оториноларингологія. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 460 с.
9. Мітін Ю.В., Науменко О.М., Дєєва Ю.В. Посібник до практичних занять з оториноларингології для викладання за кредитно-модульною системою: Навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Асканія», 2020. – 165 с.
10. Лайко А.А., Косаковський А.Л., Заболотна Д.Д., Борисенко О.М., Синяченко В.В., Тимчук С.М., Косакувська І.А., Шух Л.А., Сегал В.В., Гавриленко Ю.В. Дитяча оториноларингологія: Національний підручник. – К.: Логос, 2015. – 576 с.
11. Євчев Ф.Д. Пропедевтика захворювань ЛОР-органів та невідкладна допомога в оториноларингології.- Одеса «Астропринт», 2010.- 248 с.
12. Вказівки з воєнно-польової хірургії / за ред.. Я.Л.Заруцького, А.А.Шудрака.-К.:СПД Чалчинська Н.В.,2020.-396 с.
13. [R.Corbridge](#), [N.Steventon](#). Oxford Handbook of ENT and Head and Neck Surgery//Paperback, 2020. - 496 p.
14. Y.Mitin, Y.Deyeva, Y.Gomza, V. Didkovskiy etc. Otorhinolaryngology// Medicine, 2018. – 264p.
15. R.Probst, G.Grevers, H.Iro. Basic Otorhinolaryngology. A Step-by-Step Learning Guide//Thieme, 2021. – 430p.
16. [M. M Paparella](#). Paparella'S Otolaryngology Head & Neck Surgery (2 Volumes)// Hardcover, 2020. – 460p.
17. Pukhlik S.M., Titarenko O.V. Otorhinolaryngology// Odessa, 2018. – 172 p.

Додаткова:

1. Науменко О.М., Задорожня А.Г., Юрочко Ф.Б. Антимікробна терапія в оториноларингології// [Медкнига](#), 2016. – 104с.
2. Ургентна отоларингологія / Под ред. Науменко А.Н., Васильєва В.М., Дєєвой Ю.В./ Довідник лікаря «Ургентна оториноларингологія» - К.: ООО «Бібліотека здоров'я України», 2015. – 218 с.
3. Пухлик С.М., Титаренко О.В. Лікування сенсоневральної туговухості: Методичні рекомендації для лікарів. – Одеса, 2009. – 24 с.

4. Пухлик Б.М., Пухлик С.М., Анісимов М.В. Лікарська алергія в стоматології. – Одісса, 2010. – 112 с.
5. Заболотний Д.І., Лайко А.А., Мельников О.Ф. [та ін.]. Гіпертрофія лімфаденоїдної тканини глотки – К., Логос, 2009. – 175 с.
6. Лайко А.А., Заболотний Д.І., Гарюк Г.І. [та ін.]. Хронічний риніт. – К.: Логос, 2016. – 147 с.
7. Заболотний Д.І., Тімен Г.Е., Лайко А.А. [та ін.]. Ангіофіброма основи черепа. - К.: Логос, 2017. – 144 с.
8. Євчев Ф.Д. Злоякісні пухлини гортані. – Одеса: Астропринт, 2018. – 328 с.
9. Лайко А.А., Косаковський А.Л., Заболотна Д.Д., Борисенко О.М., Синяченко В.В., Тимчук С.М., Косаківська І.А., Шух Л.А., Сегал В.В., Гавриленко Ю.В. Дитяча оториноларингологія: Національний підручник. – К.: Логос, 2015. – 576 с.
10. Безшапочний С.Б., Гасюк Ю.А., Смеянов Е.В. Гиперплазия и воспаление глоточной миндалины.-К.: Логос, 2017. - 123 с.: іл.-Бібліогр.: с. 112-123.
11. Косаковський А.Л., Юрочко Ф.Б. Середній отит // Міні-атлас.-К.:Тов. «Біокодекс Україна», 2017.- 49 с.
12. Безшапочний С.Б., Гасюк Ю.А., Лобурець В.В. Сучасний підхід в лікуванні гострих риносинуситів. – Полтава, 2015. – 52 с.
13. Безшапочний С.Б., Гасюк Ю.А., Лобурець В.В. Клініко-морфологічні аспекти риносинуситів. – К.: ООО «Вістка», 2013. – 150 с.
14. Заболотний Д.І., Євчев Ф.Д. Діагностика та хірургічне лікування хворих з пухлинами фаринго-парафарингіальної зони: (монографія). – Одеса: Астропринт, 2018. – 208 с.
15. Пухлик Б.М. Поліноз. – Вінниця, 2018. – 59 с.
16. Органозберігаюче лікування раку гортані, рота глотки, їх рецидивів та ускладнень (руководство) / (Р.А.Абизов и др.); под. ред.. Д.И.Заболотного и др.. – К. : ТОВ «Бібліотека «Здоров'я України», 2016. – 316 с.
17. Заболотний Д.І., Мінін Ю.В., Лайко А.А., Шух Л.А. Синдром обструктивної зупинки дихання під час сну.- К.:Логос, 2015. – 183 с.
18. Лайко А.А., Заболотний Д.І., Косаковський А.Л., Заболотна Д.Д., Гладуш Ю.І., Гавриленко Ю.В., Косаківська І.А., Шух Л.А., Дячук В.В., Біль Б.Н. Фронтит. - К.: Логос, 2015 .- 154с.
19. Лайко А.А., Заболотний Д.І., Косаковський А.Л.,Березнюк В.В., Ткаліна А.В., Заболотна Д.Д., Ткаліна А.В., Гавриленко Ю.В., Косаківська І.А., Шух Л.А., Таран М.В. Дячук В.В., Етмоїдит - К.: Логос, 2015 .- 213с.
20. [S.N.Kumar](#). Clinical Cases In Otolaryngology// Paperback, 2020. – 260p.
21. [R.Pasha](#), [J.S.Golub](#). Otolaryngology-Head and Neck Surgery : Clinical Reference Guid// Paperback, 2019. - 800 p.
22. [J. A.Seikel](#), [D.G.Drumright](#), [D.J.Hudock](#). Anatomy and Physiology for Speech, Language, and Hearing //Format Hardback, 2019. - 700 p.
23. [K.S.Helfer](#), [E.L.Bartlett](#), [A.N.Popper](#), [R.R.Fay](#). Aging and Hearing: Causes and Consequences// Hardback< 2020. – 326p.
24. [A.Al-Qahtani](#), [H.Haidar](#), [A.Larem](#). Textbook of Clinical Otolaryngology// Hardback, 2021. - 1155 p.
25. Z.Mu, [J.Fang](#). Practical Otorhinolaryngology, Head and Neck Surgery: Diagnosis and Treatment// Hardback, 2021. - 314 p.
26. [H.H.Ramadan](#), [F.M.Barood](#). Pediatric Rhinosinusitis// Paperback, 2020. - 300 p.
27. [P.W.Flint](#), [B.H.Haughey](#), [V.J.Lund](#), [K.T.Robbins](#), [J.R.Thomas](#), [M.M.Lesperance](#), [H.W.Francis](#). Cummings Otolaryngology: Head and Neck Surgery, 3-Volume Set// Format Hardback, 2020. - 3568 p.

ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Галузеві стандарти та клінічні настанови МОЗ України за спеціальністю Отоларингологія
https://www.dec.gov.ua/cat_mtd/otorinolaringologiya/
2. Електронний сайт бібліотеки ОНМедУ - <http://libblog.odmu.edu.ua/>
3. Електронний сайт Національної наукової медичної бібліотеки України
<https://library.gov.ua/>
4. Освітній портал НМУ імені О. О. Богомольця - <https://nmuofficial.com/>
4. Наукові бази даних бібліотеки НМУ імені О. О. Богомольця –
<https://librarynmu.com/bazy-danykh>